Vastaus 8.6.2026 tehtyyn aluevaltuustoaloitteeseen "Etelä-Savon hyvinvointialueen sairaaloiden pitkäaikaisen toimintaprofiilin valmistelu" (Peitsaro Panu)

Aluehallitus 9.11.2026
7801/00.01.02.02/2025

Valmistelija

Terveyspalvelujen toimialajohtaja Kimmo Kuosmanen puh. 040 656 7885

Talousarvion 2027 pohjana on jäljempänä kuvattu Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan sairaaloiden toimintaprofiili. Molempien sairaaloiden toimintaa on kehitetty lainsäädännön mahdollistamien suuntaviivojen mukaisesti. Mikkelin keskussairaalan ja Savonlinnan sairaalan työnjaon tavoitteena on turvata laajat keskussairaalapalvelut Mikkelissä sekä asiakkaiden usein tarvitsemat sairaalapalvelut Savonlinnassa. Sairaaloiden profiilit eroavat erityisesti päivystyksen ja leikkaustoiminnan osalta. Molempien sairaaloiden palveluihin kuuluvat ympärivuorokautinen päivystys, laaja-alainen poliklinikkatoiminta ja osastohoito.

Mikkelin keskussairaalan osalta tavoitteena on turvata laajat keskussairaalan palvelut. Sairaalan profiiliin kuuluvat monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys sekä päivystyskirurgia ja raskaskirurgia. Lisäksi sairaalassa on laaja-alaista poliklinikkatoimintaa, erikoissairaanhoidon ja perustason osastoja sekä synnytystoimintaa.

Savonlinnan sairaalan osalta tavoitteena on turvata asiakkaiden usein tarvitsemat palvelut, erityisesti päivystys ja erikoissairaanhoidon poliklinikkapalvelut. Sairaalan profiiliin kuuluvat ympärivuorokautinen päivystys, laaja-alainen poliklinikkatoiminta ja vuodeosastot. Lisäksi profiiliin sisältyvät päiväkirurginen leikkaustoiminta ja toimenpidepoliklinikat. Päiväkirurgisen leikkaustoiminnan osalta suunnitelmana on hakea yksityistä kumppania neuvottelumenettelyllä lokakuussa. Kuvattu järjestely koskee tilojen ja tukipalvelujen vuokraamista.

Savonlinnan sairaalassa tehdään päiväkirurgisia toimenpiteitä ja Mikkelin keskussairaalassa päivystys- ja raskasta kirurgiaa. On huomattava, että

vuodesta 2024 lähtien kaikkien tehtyjen leikkausten yhteenlaskettu määrä (Mikkeli ja Savonlinna) on laskenut lähes 8 %. Mikkelin leikkaussalin ja muiden tilojen kapasiteetti ja henkilöstöresurssi on riittänyt muutoksesta huolimatta tähän saakka hyvin. Merkittäviä leikkausjonoja ei edelleenkään alueellamme ole, hoitotakuu on ylittynyt vain yksittäisillä leikkausta odottavilla potilailla. Pääosin potilaat pääsevät leikkaukseen erittäin nopeasti, esimerkiksi tekonivelpotilaista yli 90 % leikataan kolmen kuukauden kuluessa jonoon asettamisesta. Savonlinnan sairaalaan on ajoittain ollut vaikeaa löytää päiväkirurgisia leikkauspotilaita koko alue huomioiden. Tahtotilana on säilyttää usein tarvittavat, nykyisinkin käytössä olevat polikliiniset erikoislääkäripalvelut lähellä potilasta laajalti Savonlinnassa ja soveltuvin osin myös Pieksämäellä.

Palveluprofiileja ja työnjakoa ohjaava lainsäädäntö

Sairaaloiden palveluprofiileja arvioitaessa on huomioitava lainsäädännön asettamat velvoitteet ja toiminnan edellytykset. Päivystyksestä säädetään terveydenhuoltolain 50 §:n mukaan seuraavasti:

> *Etelä-Savon hyvinvointialueen Mikkelissä, Kainuun hyvinvointialueen Kajaanissa, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen Hämeenlinnassa, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen Kokkolassa ja Kymenlaakson hyvinvointialueen Kotkassa on järjestettävä keskussairaalassaan monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys, jossa on tarvittavien erikoisalojen riittävä osaaminen ja valmius väestön tavanomaisten kiireellisten terveysongelmien hoitamiseksi. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä tarkoitetussa yhteistyösopimuksessa voidaan sopia väestön palvelutarpeen, palvelujen saavutettavuuden ja väestön kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta tarpeellisten muiden erikoisalojen päivystyksestä näissä sairaaloissa.*
>
> *Lapin hyvinvointialue Kemissä ja Etelä-Savon hyvinvointialue Savonlinnassa saavat ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä tai vaihtoehtoisesti sellaista rajattua ympärivuorokautista erikoissairaanhoidon päivystystä, joka tukee sairaalan ja sen erikoissairaanhoidon vuodeosastojen toimintaa ja alueen hoitoketjuja, mutta ei kuitenkaan ole monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys. Edellytyksenä*

ympärivuorokautisen päivystyksen ylläpidolle edellä mainituilla paikkakunnilla on, että palveluiden saavutettavuus edellyttää tällaisen päivystyksen ylläpitoa eikä väestön tarvitsemia kiireellisen hoidon palveluita voida riittävästi turvata ensihoitopalvelun ja muiden päivystysyksiköiden avulla.

Leikkaustoiminnasta säädetään terveydenhuoltolain 45 §:ssä seuraavasti:

Leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee keskittää 50 §:n 3–5 momentissa tarkoitettuihin sairaaloihin, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys. Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, osaa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta eri erikoisalojen leikkaustoiminnasta voidaan suorittaa myös hyvinvointialueiden Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa tai Valkeakoskella sijaitsevissa sairaaloissa taikka HUS-yhtymän sairaaloissa, jos asiasta on sovittu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä tarkoitetussa yhteistyösopimuksessa. Leikkaustoiminnan ylläpitäminen näissä sairaaloissa ei saa vaarantaa henkilöstön riittävyyttä yliopistollisissa sairaaloissa tai keskussairaaloissa taikka hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän taloudellista kantokykyä tai muuten järjestämisvastuun toteutumista. Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on myös varmistettava osaaminen, laatu ja potilasturvallisuus.

Lisäksi lain voimaantuloasetuksessa mainitaan tekonivelleikkauksista seuraavaa:

Lapin hyvinvointialueen Kemissä, Pohjois-Pohjanmaa hyvinvointialueen Oulaisissa, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen Salossa, Etelä-Savon hyvinvointialueen Savonlinnassa ja Pirkanmaan hyvinvointialueen Valkeakoskella sijaitsevissa sairaaloissa sekä niissä HUS-yhtymän sairaaloissa, joissa ei ylläpidetä monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä, saa suorittaa väliaikaisesti päiväkirurgiana toteutettavia polven ja lonkan primaareja tekonivelleikkauksia, jos tällä lailla muutettavan lain 52 §:ssä säädetty hoitoon pääsyn enimmäisaika on vaarassa hyvinvointialueella tai HUS-yhtymän alueella jäädä toteutumatta eikä hyvinvointialue tai HUS-yhtymä pysty hankkimaan riittävästi näitä leikkauksia muilta hyvinvointialueilta. Edellytyksenä on

lisäksi, että tämän lain 45 §:n 4 momentissa leikkaustoiminnalle säädetyt edellytykset täyttyvät. Näitä leikkauksia saa suorittaa mainituissa sairaaloissa kuitenkin vain 30 päivään kesäkuuta 2028 saakka.

Valtioneuvoston asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä (583/2017, muutoksineen) täydentää terveydenhuoltolain 50 §:ää. Asetus määrittää päivystyksen toiminnallisia ja erikoisalakohtaisia edellytyksiä. Mikkelin synnytystoiminnan arvioinnissa on huomioitava asetuksen 18 §:n synnytystoimintaa koskevat edellytykset ja voimassa oleva poikkeuslupa. Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017, muutoksineen), erityisesti 2 ja 5–7 §, ohjaa puolestaan osaamisen ja potilasturvallisuuden turvaamista sekä valtakunnallisesti ja alueellisesti keskitettävää erikoissairaanhoitoa. Asetusten perusteella sairaaloiden työnjako ei rajoitu vain Mikkelin ja Savonlinnan väliseen työnjakoon, vaan osa hoidosta kuuluu laajempaan sairaaloiden työnjakoon.

Vaikutukset ja tulevaisuus

Mikkelin keskussairaalan toiminnan laaja-alaisuuden säilyminen on keskeinen tavoite koko Etelä-Savon palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden, turvallisuuden ja elinvoiman kannalta. Erityisen tärkeää on turvata synnytystoiminnan, monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen ja päivystysleikkaustoiminnan jatkuvuus sekä niitä tukevat palvelut. Näitä toimintoja tulee tarkastella toisiinsa liittyvänä kokonaisuutena, ei ainoastaan erillisinä palveluina. Kehittämisen tavoitteena tulee olla, että maakunnassa voidaan hoitaa laaja-alaisesti kiireellistä ja suunniteltua sairaalahoitoa tarvitsevia potilaita ja, että siirrot muihin sairaaloihin perustuvat lääketieteelliseen tarpeeseen ja sovittuun työnjakoon. Synnytyspalvelujen säilymistä tulee arvioida myös lapsiperheiden palvelujen ja maakunnan houkuttelevuuden näkökulmasta. Synnytyspalveluun liittyy kiinteästi myös lasten vuodeosastohoito, lastenlääkäripäivystys ja gynekologinen päivystys. Mikkelin keskussairaalan laaja palveluvalikoima on tärkeä lähtökohta myös koulutuksen, osaamisen ylläpitämisen ja henkilöstön saatavuuden kehittämiselle. Monipuolinen potilastyö, eri erikoisalojen yhteistyö ja mahdollisuudet ammatilliseen kehittymiseen voivat vahvistaa sairaalan houkuttelevuutta työ- ja koulutuspaikkana. Tulevaisuuden tavoitteena tulee

olla pitkäjänteinen yhteistyö yliopistojen ja muiden oppilaitosten kanssa sekä harjoittelu-, erikoistumis- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksien vahvistaminen. Rekrytointia ja henkilöstön pysyvyyttä tulee tukea ennakoitavalla palvelurakenteella ja selkeällä näkymällä sairaalan tulevaisuuteen. Sairaalan merkitystä maakunnalle on perusteltua tarkastella lisäksi merkittävänä työpaikka- ja osaamiskeskittymänä sekä alueen yritysten ja muiden työnantajien toimintaympäristön osana.

Savonlinnan sairaalan ympärivuorokautisen päivystyksen säilyminen on keskeinen tavoite alueen asukkaiden turvallisuuden ja kiireellisten palvelujen saavutettavuuden kannalta. Palvelujen suunnittelussa tulee huomioida vakituisten asukkaiden lisäksi kausiasukkaat ja matkailijat sekä palvelutarpeen kausittainen vaihtelu. Savonlinnan päivystyksen merkitystä on arvioitava erityisesti pitkien etäisyyksien, ensihoidon toimintaedellytysten ja tarkoituksenmukaisten potilassiirtojen näkökulmista. Tavoitteena tulee olla, että potilas saa oikea-aikaisen arvion ja päivystyksen valmiuksia vastaavan hoidon lähellä sekä tarvittaessa sujuvan siirron vaativampaan hoitoon. Päivystyksen jatkuvuus ja ennakoitava palvelutaso voivat samalla vahvistaa luottamusta alueella asumisen ja vapaa-ajan viettämisen edellytyksiin sekä tukea matkailun ja muun elinkeinotoiminnan toimintaympäristöä. Savonlinnan sairaalan tulevaisuutta tulee rakentaa päivystyksen, poliklinikoiden, vuodeosastojen ja lainsäädännön mahdollistaman toimenpidetoiminnan muodostamana johdonmukaisena kokonaisuutena. Myös Savonlinnassa monipuoliset työtehtävät, koulutusyhteistyö ja osaamisen ylläpitäminen ovat tärkeitä henkilöstön rekrytoinnin ja pysyvyyden tukemisessa. Sairaaloiden yhteiset hoitokäytännöt, konsultaatiot ja tarkoituksenmukainen henkilöstöyhteistyö ovat keinoja vahvistaa molempien sairaaloiden toimintaedellytyksiä niiden erilaiset tehtävät huomioiden.

Tulevaisuuden ratkaisuissa Mikkelin keskussairaalan ja Savonlinnan sairaalan tehtäviä tulee arvioida toisiaan täydentävänä maakunnallisena kokonaisuutena. Mikkelin laaja-alaisen keskussairaalatoiminnan turvaaminen ja Savonlinnan päivystyksen sekä usein tarvittavien sairaalapalvelujen säilyminen ovat tämän kokonaisuuden keskeiset tavoitteet. Molemmissa sairaaloissa on tärkeää turvata erikoissairaanhoidon poliklinikkatoiminta ja vuodeosastohoito, jotta asukkaiden tarvitsemia palveluja voidaan tarjota mahdollisimman lähellä heidän asuinpaikkaansa sovitun työnjaon ja hoidon vaativuuden

mukaisesti. Lähipalvelujen turvaamisella tulee pyrkiä vähentämään pitkiä asiointimatkoja, potilaiden tarpeettomia siirtoja sairaaloiden välillä sekä potilaiden ja heidän läheistensä matkustamisesta aiheutuvaa kuormitusta. Samalla tulee tukea hoidon jatkuvuutta, läheisten osallistumista ja sujuvaa kotiutumista. Ratkaisujen tulee perustua väestön palvelutarpeeseen, hoidon laatuun ja potilasturvallisuuteen sekä henkilöstön riittävyyteen, lainsäädäntöön ja taloudelliseen kestävyyteen. Tavoitteiden toteutumista tulee seurata palvelujen saatavuuden, potilasturvallisuuden, henkilöstötilanteen ja kokonaiskustannusten avulla. Yhteisenä vaikuttamistavoitteena tulee olla vähintään nykyisten palveluiden säilyminen ja hyvinvointialueen oma päätösvalta. Lisäksi on tärkeää käydä aktiivista keskustelua lainsäädännön kehittämisestä ja vaikuttaa sen muutoksiin siten, että rajoitteita vähennetään ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia tehdä itsenäisiä, alueellisiin tarpeisiin perustuvia ratkaisuja vahvistetaan yhteistyöalueen palveluverkko huomioon ottaen.

Toimivalta Hallintosääntö 126.3 §

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus merkitsee vastauksen tiedoksi ja lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle, joka toteaa asian loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Tiedoksi